

PEDOFILIJA: PROBLEM DRUŠTVA I KATOLIČKE CRKVE

Luka Brešić

Uvod

Svatko ima pravo na odabir svoje seksualne orijentacije i zbog toga se nitko ne smije diskriminirati niti se po tome suditi kao manje vrijedna osoba! Ova izjava, koja se često spominje u današnjem tolerantnom zapadnom društvu kao osnovno ljudsko pravo, možda bi i imala svoju kredibilnost kada bi svi ljudi bili normalni. U ovom slučaju normalnost bi označavala osobinu odraslog i zrelog čovjeka koji ima prirodne seksualne sklonosti, odnosno želi ostvariti svoju spolnost kroz intimnu vezu sa suprotnim spolom. Pedofilija je bolest ili bolje rečeno psihički poremećaj (nadam se da čitatelju nije potrebno dokazivati da je ovdje riječ o poremećaju) seksualne privlačnosti prema djeci koji je u svakom pogledu neprirodan, nečovječan te je zbog toga zločinački čin, a velika ga većina ljudi smatra gnusnim. Ne uključuje samo spolni čin s maloljetnikom nego i razne oblike zlostavljanja, bilo psihičkog, bilo fizičkog. Osobe koje su sklone ovakvom ponašanju često su ljubazne te će na prijekaru, zavođenjem i naizgled dobronamjernim gestama privući dijete. Problem je što u većini slučajeva žrtve poznaju počinitelja pa ih oni zato i lakše natjeraju na šutnju.

U tekstu ću se osvrnuti i na popratne sadržaje koji se povlače uz pedofiliju, kao što je tolerancija, primjerice poznati redatelj koji je bio optužen za pedofiliju (a čije ime neću navoditi) imao je zaštitu čitave francuske javnosti jer je sasvim normalno da on kao umjetnik ima takve sklonosti. Također ću se osvrnuti na alternativu toleranciji i njezinu aktivnu te plemenitiju varijantu – ljubav, a pokušat ću iznijeti i svoje mišljenje o današnjem društvu koje kao da pada u depresiju, prepušta se mišljenju koje mu se nameće te zbog toga ni nema snage konkretno pristupiti problemu kao što je pedofilija. Bit

ću primoran na nekim mjestima generalizirati, kako ne bih preopširno opisivao sporedne teme ovog teksta pa ću se potruditi istaknuti i dobre primjere tih navoda, kako ne bih stvorio samo negativnu sliku cjelokupne problematike.

Pojam

Kada bismo krenuli od samog značenja riječi pedofilija, došli bismo do zaključka da se dogodila nekakva zabuna u stvaranju tog termina. Dvije grčke riječi: παιδός (dijete) i φιλέω (voljeti, ljubiti) zapravo predstavljaju nevjerojatno pozitivne pojmove. Kada bi ih se spojilo, dobili bismo sintagmu ljubiti dijete, ali ne kao nastranu privrženost, nego istinsku prijateljsku ljubav prema malim ljudskim stvorenjima. Ne raspoložem podacima kada je ta riječ prvi put upotrijebljena, ali zbog nedostatka boljeg termina ili stjecajem okolnosti, društvo je preuzelo riječ pedofilija kao oznaku za seksualnu sklonost prema djeci. Kako stvari ne bih zakomplicirao uzimajući neku novotvorenicu (iako bih preporučio da se koriste riječi poput pedomanija ili pedodisnoja koje same po sebi bolje opisuju taj poremećaj) koristit ću riječ pedofilija za opisivanje, kratko istraživanje i komentar ovog, meni osobno, neshvatljivog fenomena.

Povijest problema

Opće je poznato da su u antici Grci smatrali spolni odnos s mlađim dječacima normalnim. No, opet se javlja pitanje je li to bilo mišljenje čitavog društva ili nam tako izgleda zbog pisanih dokaza koje danas posjedujemo. Uglavnom, pedofilija je u Grčkoj bila smatrana prirodnom te su ljudi bez ustručavanja javno mogli imati takav odnos. Poznati je grčki filozof Aristotel rekao kako je svaki oblik ljubavi poželjan i dopušten. Ne znamo na što je točno mislio ovom izjavom i možemo samo spekulirati što je sve

pripadalo opsegu riječi ljubav. Stari su Grci imali razrađenije shvaćanje ljubavi pa su imali i više riječi za nju: *eros* (strastvena ljubav, ali i želja za čim), *philia* (prijateljstvo) i *agape* ili *agape* (ljubav, božanska ljubav). Za savršenu ljubav potrebne su sve tri dimenzije. Hrvatski je jezik u tom smislu siromašan jer imamo samo jednu riječ za voljenje, s tim da se pod istom riječju podrazumijevaju i određene pojave koje nisu ljubav (npr. zaljubljenost, afinitet, fizička privlačnost). Zapadna civilizacija temelji se na grčkoj misli i filozofiji, ali bez obzira na sivi moral njihova društva, s dolaskom je kršćanstva pedofilija obilježena kao nedopušten čin. Nemam saznanja o slučajevima zlostavljanja djece (osobito spolnog) tijekom srednjeg i novog vijeka, ali ni u razdobljima prije antike. Opće je poznato da su djeca u brojnim kulturama i razdobljima povijesti bila robovi, sluge, da se s njima loše postupalo i da ih se zapostavljalo, a toga nažalost i danas ima. Zato je potrebno takve slučajeve razotkriti te što prije svoj djeci omogućiti nesmetan rast i razvoj, bez obzira gdje oni živjeli.

U zadnje se vrijeme u medijima počelo optuživati Katoličku crkvu i njezine svećenike za pedofiliju te je taj problem postao aktualan. Prije desetak je godina trend bio proglasiti nekoga homoseksualcem bez provjerenih informacija ili samo na temelju jedne sumnjive fotografije. Danas je to slučaj s pedofilijom. Nažalost, često stradavaju nedužni ljudi koji gube svoju vjerodostojnost i onda teško nadoknađuju ili ponovno stječu dobar glas. Također se zbog takvih neprovjerenih slučajeva gubi društvena osjetljivost za problem pa stvarne žrtve i stvarni počinitelji ostaju neotkriveni. Prema brojnim istraživanjima postotak svećenika pedofila u ukupnom broju zločina varira između 0,5 i 5 posto, ovisno o skupini ili području na kojem je provedeno ispitivanje. Zastupljenost u medijima u usporedbi s tim neshvatljiva je jer izgleda kao da su pedofili samo svećenici. Očito je nekim ljudima u interesu da se Katolička crkva blati i iako je to nepravedno, veća je šteta što, kako sam već maloprije naveo, pravi počinitelji ostaju zaštićeni ili opravdavani od strane javnosti. Na taj

način najviše ispaštaju žrtve kojima se ne pruža pomoć, a koje trpe i psihičku i fizičku bol.

Budući da pedofilija u današnjem društvu predstavlja zločin, sasvim je opravdano tom problemu posvetiti i medijski prostor. No, bitno je da svaki slučaj bude provjeren prije nego li postane medijski eksponiran, kako bi pravi kriminalci bili prepoznati i udaljeni od djece. Njihovim liječenjem i strategijama prevencije (osvješćivanjem djece, roditelja, psihološkim promatranjem osoba koje rade s djecom i sl.) mogao bi se smanjiti broj slučajeva, a nadajmo se i iskorijeniti pedofiliju iz društva.

Žrtve

Djeca koja pretrpe zlostavljanje od odraslih, a osobito ako dođe do seksualnog čina, gube pravo na djetinjstvo. Ona više ne mogu nastaviti normalan razvoj primjeren njihovoj dobi (budući da su žrtve najčešće imaju između 8 i 10 godina) jer su istraumatizirana neprirodnim iskustvom. Kod većine se djece dogodi reakcija obrambenog psihološkog mehanizma koji potisne taj događaj duboko u njihovu podsvijest, ali to dovodi do niza nuspojava. Žrtva može razviti agresivnost, strah prema ljudima ili se potpuno zatvoriti u sebe. Ona pri tom nije ni najmanje kriva, iako se tako osjeća. Potrebna je stručna liječnička pomoć, dugi niz godina terapija i razgovora kako bi se pomoglo djetetu da shvati što se dogodilo, da ne treba kriviti sebe te da je moguć normalan nastavak života.

Postoji mogućnost da žrtva razvije mržnju prema svemu što je počinitelj predstavljao (profesiju, svjetonazor, ideje, naciju i sl.) pa se bitno suočiti i s tim problemom. Saznanje da će zločinac biti kažnjen neće pomoći oporavku žrtve, ali će barem biti spriječena buduća zlodjela. Djeci koja su proživjela takvo ranjavanje potrebno je pružiti ljubav i njegu, razumjeti njihovu situaciju te im pomoći na sve načine koji su raspoloživi njihovoj okolini.

Pedofilija kao društvena stvarnost

Zašto se kod pojedinih osoba pojavljuje ovaj poremećaj najbolje bi mogla odgovoriti psiho-

logija. Vrhunski psihoanalitičar Erich Fromm u svom djelu *Umijeće ljubavi* piše općenito o krivom shvaćanju ljubavi te o tome što bi ljubav trebala biti. Na nekoliko se mjesta može naći autorova negativna kritika tadašnjeg društva (polovica 20. stoljeća) zbog kapitalističkih privatnih odnosa među ljudima u kojima se traže samo poželjne kvalitete (roba) osobe (objekta), dok se pod značenje riječi ljubav stavljaju različita kriva tumačenja. Neizgrađene osobe koje ne shvaćaju bit davanja, odgovornosti, brige, upoznavanja te slobode u odnosu, koje nisu doživjele ljubav u svom djetinjstvu, osjećaju se izgubljeno pa se traže u drugim osobama, ali na potpuno pogrešan način. Takvi ljudi prelaze s jednog na drugog partnera tražeći zadovoljenje, međutim problem je što misle da je kriva druga osoba, a ne njihovo nepoznavanje ljubavi, tj. vlastita nemogućnost voljenja. Fromm tvrdi da je to zato jer ljudi misle da ljubav nije umijeće, da ne treba vježbati u davanju svog vremena, tjelesne i netjelesne pažnje, brige i slobode drugoj osobi. Nažalost, kada se osobe frustrirane i razočarane u takvom traženju potpuno izgube, dolazi do većih psihičkih poremećaja, a jedan od njih je i pedofilija.

Svaka bolest ima svoju etimologiju pa ne možemo sa sigurnošću, bez individualnog pristupa i detaljne analize, reći koji je točan uzrok svakom slučaju pedofilije. Zato neću govoriti o konkretnim primjerima iz medija ili prozivati neku osobu; nisam adekvatno upoznat sa slučajevima pa bih navodio neprovjerene podatke. Ipak, osvrnuo bih se na pojavu pedofilije u današnjem društvu, a i u Katoličkoj crkvi. Takvi su čini definitivno za svaku osudu, ali osobe koje ih počine trebalo bi izložiti procesu promatranja kako bi se uz pomoć interdisciplinarnog pristupa znanosti psihologije, neurologije, sociologije, medicine, teologije i dr., odredilo jesu li počinitelji bili svjesni što rade. U slučaju da jesu, pri ruci nam je kazneni zakon, a u slučaju da su mentalno nestabilni, potrebno je početi intenzivno liječenje i rehabilitacija. Žalosno je da se pedofilija pojavljuje i u redovima klera jer oni ipak predstavljaju moralne i životne stavove

Katoličke crkve, koja ljudima nudi ljubav, ali nikako ne ovaj unakaženi oblik sklonosti prema maloljetnicima. Crkva bi mladima trebala pružiti utočište, nadu i vjeru, a nikako ih terećiti. Upravo su zato svećenici pedofili sramota te sablazan tisućama drugih svećenika i katolika koji savjesno žive božansku ljubav Isusa Krista.

Zašto Bog ne kazni zle svećenike? – tolerira li ih?!

Prvi dio podnaslova pitanje je koje sam pronašao na forumu jednog hrvatskog internetskog magazina te nam ono postavlja vrlo ozbiljan upit, a odnosi se na svećenike pedofile. Drugi dio bijedan je pokušaj odgovora koji samo produbljuje problem. Ljudi kao slobodna bića mogu činiti praktički što god žele, a Bog poštujući njihovu volju ne želi nametati svoju neograničenu vlast; tako nam nalaže kršćanski nauk. Potrebno je, dakle, i od svakog se čovjeka traži odgovornost te razlikovanje dobrih i loših postupaka. Tolerirati bi značilo poštivati odluke ljudi oko sebe, prihvaćati njihove različitosti i posebnosti. Takav bi stav trebao biti općeprihvaćen, ali tijekom povijesti dolazilo je do brojnih diskriminacija pa i do rasizma. No, tolerancija ne uključuje nikakvo aktivno zauzimanje za ljude, aktivno djelovanje u borbi za ljudska prava koja se svaki dan krše. Uostalom, ako ne odredimo što je to dopušteno, a što nije, možemo stati na stranu i pustiti da svi čine što hoće te i sami tako postupati. U tom se slučaju pod slobodu stavlja nepromišljenost i neodgovornost pa etičnost tu nema svoje mjesto.

Još jedna karakteristika današnjeg društva jest pasivnost jer čovjek razmišljanje, upravljanje društvom, osmišljavanje svakodnevnice prepušta nekolicini, ne želi djelovati jer je uvjeren da ne može ništa promijeniti; problemi drugih njega se ne tiču sve dok ne postanu i njegov/njezin problem. Fromm navodi da ljudi misle kako su aktivni, grade karijeru i ostvaruju vizije, kreativni su, a ne shvaćaju da postaju robovi svojih poslova, da zarada diktira njihov život. Oni nemaju vremena za samoizgradnju pa u slobodno vrijeme žele samo ljenčariti i zabavljati

se. Zato je vrlo lako nametnuti ideju tolerancije kao vrhovni ideal, iznad ljubavi i pravednosti. Dok mogu uživati i životariti ne brinem za druge, a kad nastane problem čudim se što mi svi drugi ne hrle u pomoć - pasivnost je društvena mana, a tolerancija je samo krinka i opravdanje za nedjelovanje, ravnodušnost prema pravoj slobodi čovjekova uma i duha. U takvoj situaciji nije ni moguće razlikovati dobro od zla. Upravo je tu problem tolerancije: ako ćemo poštivati slobodan odabir, princip da svaki čovjek može što hoće, morali bismo tolerirati i masovne ubojice, ratne zločince i sl. To bi bilo apsurdno i vjerojatno bi dovelo do ozbiljne degradacije društvene etike. Tko bi onda rekao što se smije, a što ne smije? To ionako sivo područje već je i sadašnjom situacijom manipulirano pa se neki protunaravni i protuživotni čini dopuštaju (kao npr. abortus ili pedofilija u ranije spomenutom slučaju poznatog umjetnika). Teško je određivati prag tolerancije, zakonom uokviriti postupke koji su za osudu i odijeliti ih od onih koji su dopušteni jer je i to stvar konvencije. Zanimljivo je promatrati zakonike u nekim zemljama, negdje ćete biti optuženi za pedofiliju, tj. spolni čin s "maloljetnikom", dok biste u drugoj zemlji učinili sasvim legitimni čin s punoljetnom osobom – ovisno o pragu godina koji je određen za punoljetnost. Promatrajući to, moramo biti svjesni da često i godine koje nas obilježavaju kao odraslu osobu (u Hrvatskoj je to 18.) mogu zavarati. Ovisno o tome koliko je osoba uistinu zrela, koliko je izgrađena, svjesna svojih djela i koliko teži napretku društva, mogli bismo odrediti i punoljetnost. Ako bismo tako sagledali situaciju, uvidjeli bismo da neke osobe nikada ni ne postanu punoljetne. Čak i u svojoj odrasloj dobi ne ponašaju se kao odrasli, već ostaju na infantilnoj razini. Takav je slučaj s pedofilima. Oni ne shvaćaju što je ljubav ili imaju potpuno iskrivljenu sliku ljubavi te svoj odnos s djecom smatraju potpuno normalnim. U posljednje sam vrijeme došao do informacije da postoji i udruga pedofila u SAD-u koji traže svoja prava te da ih se tolerira kao bilo koju drugu građansku udrugu.

Zbog svega navedenog u ovoj kratkoj digresiji možemo vidjeti da razjašnjenje tolerancije, određivanje njezinih pravila i granica može predstavljati Tantalovu muku. Zato smatram da je potrebno na pitanje iz podnaslova odgovoriti ovako: "Voli ih!" Time nikako ne mislim opravdati njihove čine pa odgovor možda zvuči čudno, ali pokušat ću ga argumentirati u sljedećem odlomku.

Put ljubavi

Današnji svijet treba ljubav, ne mislim tu na sladunjavost ili ono što često vidimo na filmovima, već na ljubav koju su zagovarali veliki ljudi, kao primjerice Gandhi ili Majka Tereza, ali koju je najbolje pokazao Isus Krist. Zato i jesam vjernik i katolik. Svjestan sam svih mana Crkve, od kojih je najnovija i pedofilija. Njihov je uzrok upravo nedostatak ljubavi. Svijet kao da je pod utjecajem postfrojdovske misli ljubav pretvorio samo u genitalni odnos i ništa više. Zaboravlja se na plemenitu, osjećajnu i kreposnu stranu ljubavi. Zbog različitih životnih problema svakodnevice zaboravljamo najveću vrednotu te prepuštamo mjesto ravnodušnosti, egoizmu, narcisoidnosti i vlastitim interesima. Krenemo li principom *primum me mutandum est mihi* – prvo se ja moram promijeniti, možemo promijeniti i svijet oko sebe. Na taj način postajemo svjesni svojih mana, ali i sposobnosti te možemo zavoljeti sebe na pravi način, a onda steći umijeće voljenja drugih. Tu nam može pomoći i pomalo paradoksalni pristup životu: Voli sebe kako bi znao voljeti druge, voli druge kako bi znao voljeti sebe. Budemo li tako živjeti, gradit ćemo društvo koje će napredovati ne samo u tehnologiji, znanosti i tehničarstvu nego i u etičnosti, pravednosti, plemenitosti i duhovnoj dimenziji čovjeka.

Ovakvim stavom ne želim, ponavljam, opravdati djela pokvarenih svećenika pedofila, nego pokušati pokazati zašto dolazi do zastrañenja te kako se ona mogu izbjeći. Lijek za pedofiliju nikada neće biti tableta ili cjepivo koje će ukloniti poremećaj iz osobe. On se može prevenirati tako da se svakom čovjeku omogući

iskustvo ljubavi, najprije od roditelja i okoline u djetinjstvu, a onda društva u kojem odrasta. Takvo okruženje omogućit će cjelovit razvoj osobe, ostvarivanje potencijala, a ne traume koje bi uništile njegovu osobnost.

Zaključak

Moram primijetiti da ne postoji adekvatna literatura za razjašnjenje problema pedofilije pa sam većinu informacija morao tražiti u medijima ili u literaturi koja nije direktno povezana s problematikom. Nisam kompetentan da sa znanstvenog gledišta sagledam taj problem, ali sam se trudio biti objektivan gdje god je to bilo moguće. Iznosio sam svoje subjektivne ideje i

zamisli u vezi pedofilije jer taj problem ne uključuje samo strogo znanstvene činjenice. Svakoga koji pročita ovaj tekst htio bih potaknuti na razmišljanje o porukama koje čuje u medijima, da razluči krive vijesti od onih koje donose prave slučajeve zlostavljanja djece kako ne bi izgubili osjetljivost o tom problemu. Moramo postati svjesni da je pedofilija ozbiljan zločin, a da su počinitelji u većini slučajeva poremećeni ljudi koje treba izdvojiti iz okoline, ali ih treba i liječiti. Također bih izrazio želju za pomoći svim žrtvama i svoj djeci koja su morala proživjeti takvo traumatično iskustvo, kako bi dobila šansu za normalan život, a nama dala motiv da ljubavlju pokušamo iskorijeniti pedofiliju iz društva.